

Om någon utomjordisk främling som aldrig på sin färd genom universum tidigare konfronterats med musik kom till vår planet och här mötte allt rytmiserat skrammel och fingerknäpp,

allt bjällerspel och pukslag,

alla små klanger och plinkanden,

stråkdrag och klavertramp,

hörde gnolanden och saxofontjut,

klangen av strängar som sätts i rörelse,

orgelpipans vinande, basunens stormstöt,

flöjtens lilla fladder och så hjärtats lilla visa

som sjunger och slår, nynnlar och snubblar...

hur människor kan sitta i ensamhet och lyssna,

fylla dansgolv med böljande vågrörelser,

timmavis luta sig över sina instrument och rycka ton efter ton ur stämmorna, som när man avlusar en hund eller benar ur en fisk...

Om denne resenär som aldrig tidigare stött på musiken såg och hörde allt detta – vad skulle han tro?

Vad är det som de här varelsena håller på med?

Detta som så helt tycks sakna all nytta och inte verkar bäras av en enda tydlig idé, som inte företer någon mening eller åsikt, som saknar varje begriplig bild och symbol och allt det som utmärker ett språk?

Detta som inte verkar representera någonting över huvud taget utanför sig själv?

Som knappt ens verkar ha någon självklar relation till den värld i vilken det blir till?

Vad är detta de håller på med, människorna?

Vad är detta, all den här musiken?

Och ändå förefaller musiken som så central för denna art, människan, som befolkar detta sandkorn i universum. Ändå verkar det som om musiken är det som beledsagar varje dag av hennes liv.

Redan i spädbarnsåldern, kanske till och med i moderlivet, visar hon denna beredskap för musik. Överallt i världen verkar den finnas närvarande. Inte ett samhälle finns där musiken inte plinkas och skramlas och nynnas och dansas.

Det är som om musiken vore människans organiserande princip. Och ändå vet vi inget om varifrån den kommit eller något om dess funktion.

Har den någon funktion över huvud taget?

Har alla dess toner och rytmer alls något att säga?

Darwin menade att musiken kom före språket som ljudliga uttryck för när människan grips inte bara av åtråns passioner, utan även av hatets, rivaliteten och triumfens.

Rousseau menade att musiken och språket uppstått samtidigt och först senare separerats åt.

William James ansåg att musiken kommit till oss genom en slump vars enda förutsättning var att människan råkade ha begåvats med ett hörselorgan.

Det finns de bland vår egen samtids biologer och genetiker som säger att musiken helt saknar varje evolutionärt värde. Några av dem har till och med påstått att om den försvann från vår art så skulle vår livsstil fortgå oförändrad.

Så vad är meningen egentligen?

Vad ska vi egentligen ta oss till med musiken?

Och varför ska den vara något som vi jämt tar till?

Och om sedan denne resenär från fjärran galaxer,  
som färdats förbi så många miljarder solar i universum att vår inte är  
mer än ett lövfladder i skogen,

om denne resenär inte mött litteraturen:

Vad skulle han då tänka om detta staplande av ord,  
dessa mil efter mil fyllda av hyllmetrar av titlar som ett berättelsernas  
underjordiska katakombsystem,  
alla dessa häften fyllda av formuleringar och funderingar,  
berättelser och betraktelser,  
skrönor och sonetter,  
narrativ och naturscener,  
all denna envisa upptagenhet av det som rör sig mellan verklighet och  
dröm,

denna önskan att göra det minsta i världen:

– en droppe regn, ett kronblad på en maskros, ett grässtrå –

till det största och det viktigaste:

– där droppen regn är ett världshav, där maskrosens blomblad är den solfjäder som svalkat varje kvinna genom historien och där man från grässtråets utsiktsplats kan se ut över varje ögonblick i oändligheten –

som hos Aspenström där en gråstens tysta tillvaro på en gång på trots mot och i sympati med Ikaros högflygande drömmar blickar mot himlen,

eller som hos Martinsson där en myras liv blir en hel mänsklighets,

eller som hos Ekelöf som går längs en gammal åkerväg och ser varje vägkrök som ett mysterium av färgernas och ljusets egenliv, dessa enkla vägar ”bara för gående och för grova fordon bakom fromma hästar”,

om denne långfärda resande från någon av vårt universums utkanter fick se alla dessa försök att i språket göra en bild och av bilden göra en tanke och av tanken göra en sång och av sången göra en dikt:

vad skulle han tro om dessa människor

som inte bara nöjer sig med att se sitt vete växa utan även måste berätta om de vajande fältens skönhet,

som likt den dödsdömde som i källan på vägen till giljotinen skriver ner något för sitt eget minne, femton minuter innan huvudet klipps av,

vad ska denne rymdvarelse som aldrig läst en dikt tro om Ferlins kamp med rimord på sol när han både använt fiol och viol?

För att nu inte tala om konsten sen. Vad skulle denna interstelläre vagabond tro om denna konst om han aldrig tidigare stött på och som så tycks fylla människors liv, med vilken de klär sina hem och salar?

vad ska han tro om allt vårt klotter och våra ristningar,

om hur vi vid busshållplatsen med skon tecknar en cirkel, en båge eller kanske en åtta i gruset?

om sättet vi ritar i telefonkatalogernas marginaler och fyller i bokstävernas hålrum?

Vad ska han hitta för mening i figurerna på grottans väggar i Lascaux,

vad ska han tro om det gamla kärlet från Aten som inte bara låter oss dricka källans vatten utan som även på sin utsida måste visa upp en löpande hind,

och alla dessa porträtt sedan av jungfrur och adelsmän,

skorstensfejare och potatisätare,

präster och clowner, överstar och helgon

Och de nöjer sig inte med att avbilda sig själva, dessa människor, de gör sig dessutom förvridna och förvandlade,

utdragna till smala störrar eller hoptryckta till krumma pumpor,

med öron och näsor felplacerade,

med ögon som stirrar i syd och skelar i norr,

ansikten som vore det fråga om salladsuppläggningar

och kroppar som fönster i slakteributiker

Och inte ens med detta är det nog.

Dessa människor envisas dessutom med att göra bild och form av det ingen av dem sett och ingen kommer att få se utom i just detta de kallar konst.

Vad är det med detta släkte? Vad tror de att de håller på med?

Ja, denna rymdresenär som aldrig hört ett stycke musik, som aldrig läst en dikt eller sett en tavla far kanske vidare med sin fråga obesvarad:

Vad är egentligen vitsen med musiken, litteraturen, måleriet och skulpturen?

Vad är det egentligen för mening med konsten?

Meningen med konsten är kanske det här:

Konsten låter oss vara  
dem vi är  
där vi är

– i livets början, vid dess mitt eller i dess slut,  
i sommarhagen och i vinterträdgården,  
i mörker och ljus,  
i frihet och tvång,  
i glädje och sorg,  
låter oss konsten vara  
dem vi är  
där vi är